

repræsenterende Forsamling, for hvilken Forslagene til en fundamental Ordning af Kirkens Anliggender kunde forelægges, og derhos erklærede: „ikke at kunne ansee sig besøjet til at foretage noget Skridt, der kunde lede til et endeligt Resultat, førend der er givet Kirken Leilighed til selv at udtale sig paa en organisk Maade“, blev denne organiske Stemme ikke søgt i Landemoderne; men Ministeren henvendte sig til Biskopperne med Anmodning om deres personlige Betænkninger og om „at indhente Provsternes og gjennem disse Præsternes Formening“. — I 1853, da det geistlige Convent i Kjøbenhavn havde andraget paa, „at Ministeren vilde under en eller anden Form sætte Kirkeforfatningsagen igang og forberede dens Løsning for at hjælpe Folketirken ud af dens principløse og mislige Tilstand“, blev det under 17de December overdraget til en Commission, ligelig sammensat af Geistlige og Ikke-Geistlige, at tage under Overveielse, „hvilke Forandringer i Landets Love og Foranstaltninger der kunde findes tjenlige til at befæste Folketirken“. Ogsaa ved denne Leilighed bleve Landemoderne uændede.

Det vil sees, at der ikke til enhver Tid er af Regjeringen fulgt den samme Fremgangsmaade ved de forskjellige Leiligheder. Men der er eet Punkt, hvori Regjeringens Fremgangsmaade, baade i Absolutismens Tid og under det constitutionelle Monarchi har været fast og stadig: ikke at lade Landemoderne gjælde som Kirkens, ja end ikke som Geistlighedens Organ. Dersom disse havde haft nogen Adkomst til at gjælde som Organer, berettigede til at udtale sig i Kirkens Navn, da skjønt jeg ikke rettere, end at Landemoderne have gjort sig skyldige i Pligtforsømmelse ved ikke at paatale den paafaldende og gjentagne Forbigaaelse; men det vides ikke, at nogen saadan Tanke er kommen til Vittring. — Landemoderne nemlig eller, som de ogsaa kaldes, Provstmoderne have i Danmark, ogsaa naar man gaar længere tilbage i Historien, ikke haft anden Bestemmelse end (sefter Rosenvinges danske Kirkeret I. s 99) — at forhandle „deels geistlige Retsager (som Overinstants over Provsteretten), deels Sager, som angaae Geistlighedens

oekonomiske Interesse (Enkesæser og Brandskæsesager) eller Embedsanliggender“, og deres væsentligste, og vistnok meget gavnlig, Virksomhed have de haft ved de Paamindeelser og Tilretteviisninger, de saakaldte monita, som Biskopperne her have haft Leilighed til gjennem Provsternes at meddele Stiftets Præsteskab. Det var saaledes ganske naturligt, at Landemoderne Medlemmer vare de nærmeste til at erkende, at de manglede den første Egenskab til at kunne gjælde som Organer for Kirken: Bestikkelse og Competence til at føre Ordet paa Kirkesamfundets Vegne og i dets Navn.

Der ligger derfor en mærkelig Misforstaaelse af Historien til Grund for den Forsikling, at man skulde have historisk Grund at staae paa ved at betragte Landemoderne som de retlig bestaaende Organer for Kirken, og særdeles staaende træder denne Misforstaaelse frem ved den Tale, som er bleven hørt fra forskjellige Sider: at man helst ønsker, at Alt maa blive ved det Gamle, at man frabeder sig at have Noget at gjøre med det Nye efter 1848. Thi efter den gamle Tingenes Tilstand vil man forgjæves søge om Landemoderne som kirkelige Organer; den hele Theori om deres Kirkeorgans-Charakter hører netop til det Nye, ja til det Næste efter 1848. Historien og den historiske Grund nemlig, der her paaberaabes som Autoritet, gaar ikke længere tilbage end til Aaret 1854, da Kirkecommissionen, i Anledning af en enkelt Sag, som særligt vedkom den præstelige Embedsførelse — Udkast til Lov angaaende nogle forandrede Bestemmelser i Anordningerne om Skolegangen og Confirmationen — indstillede under 24de Marts: at „Biskopperne og — tilføies der — maaskee Landemoderne maatte blive hørte, førend det kongelige Samtykke blev meddeelt hertil.“ I næste Aar, 1855, indgik Biskopperne paa Landemoderne Vegne med Andragende om: „at der ikke af Ministeriet maatte forelægges Rigsdagen noget Lovforslag af kirkeligt Indhold eller af ham søges erhvervet Hans Majestæts allerhøieste Sanction paa noget saadant fra Rigsdagen udgaaet Lovforslag, uden at der først maatte gives Geistligheden paa Embedsvegne, og navnlig hvert Stifts Landemode, Leilighed til at udtale